

A sváb ökofalu: Feked

A modern világ egyik jelszavává vált a környezetkímélő életforma, pedig ez valójában egy évszázadokon keresztül kitűnően működő, kifinomult rendszer volt, úgy hívták: faluközösség. A Dél-Baranyában, a Karasica patak mentén, a Pécsvárad és Bátaszék közötti vadregényes tájon

megbúvó Fekeden végigsétálva belekóstolhatunk abba a mára letűnőben lévő világba, amikor az ember a természettel összhangban gazdálkodott, a modern technika vívmányai ellenére minden talpalatnyi földet megművelt, és nem szorult segítségre az életminősége fenntartásához.

Feked múltja a középkorig nyúlik vissza, a Véménd, Szebény és Erdősmecske által közrefogott falucsukát 1372-ben említették először a cikádori ciszterci apátság, majd később a budai káptalan birtokai között. Magyar lakossága sokáig kitartott, de a 17. század állandó török dúlásai szétszórták őket, és a pusztává vált vidék évtizedekig üresen állt.

A mai falu története az 1720-as években kezdődött, amikor a Rajna vidékéről, a fuldai apátság birtokairól új telepések érkeztek ide a jobb élet reményében. Nem tudjuk, hogy miben bíztak, de éveken keresztül emberfeletti munkával vetették meg az új szőlőföld alapjait. Erdőket irtottak, csatornáztak és közben fel kellett törniük a nehéz földet, hogy szántókat alakíthassanak ki. A pionírok első nemzedéke heroikus erőfeszítéseinek hála, Feked a 18. század folyamán virágzó település volt, ahol a kiterjedt határban bőven jutott legelő az igásállatok számára.

A svábság munkabírása legendás volt az őslakosok körében, összefogással, pontos szervezéssel az új közösségek, így Feked is hamarosan a környék mintafalujává vált. Minden háznál volt sertés, juh és még a szegények istállójában is éldegélt egy-két tehén. Az esténként lefejt friss tejből túrót és

vajat készítettek, aztán az előbbit Pécsre, az utóbbit Pestre szállították eladni. A közeli Véménden híres sajtokat is készítettek a fekedei tejből, és a II. világháborút megelőző években a 800 birka mellett 600 tehén és 57 pár ló biztosította az itt élő közel 850

ember megélhetését. Nem véletlen, hogy Szent Vendel, az állatok védőszentje nagy becsben állt a fekediek előtt, akik Vendel napján közösen vonultak ki a legelőn emelt kegyszoborhoz imádkozni és áldást kérni az állataikra. Az állattartásban rejlt lehe-

A fekedei tájház: A 2011-ben elkészült fekedei tájház a templommal átellenben, a falu központjában áll, ahol a baranyai svábság 1945 előtti mindennapi életének eszközeit, ruhaviseletét és berendezési tárgyait lehet megtekinteni. A kiállítás egy 19. században épült autentikus parasztházban talált otthonra, és külön érdekesség, hogy az összes tárgyat a helybeliek adták össze, a kiállítás ötletgazdái nem szorultak rá külső segítségre.

A helyiségeken átsétálva meglevenedik előtűnk a korabeli konyha, ahol három generáció élt egymás mellett, az asszonyok tollat fosztottak, diót törtek, a férfiak kosarat fontak, miközben a gyerekek a szegényes asztal mellett a házi feladatukat körmölték. A lábukon nyáron pacsker, télen fapapucs feszült, a csizmát csak hírből ismerték.

A ruhaviseletben is a hagyományos sváb puritánság tükröződött. Amíg a magyar fiatalok nem sajnálták a pénzt a cicomára, addig a sváboknak még az ünneplőjük is sötét színű volt, hogy ne koszolódjon oly könnyen, és szigorúan csak a vasárnapi misére húzták fel, majd siettek is haza visszaöltözni, nehogy baja essék. A ruha nagy értéknek számított, így a ház szakrális színterének tartott tisztaszobában őrizték őket. Innen adták ki a menyasszonyt, indult el a vőlegény és vitték utolsó útjára a halottakat is.

A tájházhoz tartozó gazdasági épületben megismerhető a nehéz, ám mégis felemelő paraszti életforma, amely lehetővé tette, hogy küszködve ugyan, de mégis önállóan és szabadon élhessék a helyiek a mindennapjaikat. Erre emlékeznek az évente tartott disznóölések alkalmával, amikor a Feked Baráti Kör szervezésében újra visszatér a faluba a régi szabadság emléke.

A fekedei Szentháromság-templom: A német földről érkező telepesek elsőként a közösség templomát építették fel, ennek köszönhető ma a pécsi egyházmegye szakrális épületeinek a zöme. Így történt Fekeden is, ahol a fuldai apátság birtokairól származók már 1733-ban a saját, Szentháromság tiszteletére felszentelt templomukba járhattak vasárnaponként a misére. A folyamatosan gyarapodó falu gyorsan kinőtte az 1765-ben, egy tűzvészben elpusztult temploma helyén emelt új épületet is, így 1846-ban újra átépítették, és ekkor nyerte el mai alakját.

A közösség erejét mutatja, hogy 1859-ben helyi családok felajánlásából készült el a templom három oltára, amely a helyi mesterek szakértelmét dicséri. A főoltárt a Szentháromság, a nyugati a svábok között nagy kultuszú örvendő tizennégy segítő szent, a keletit pedig az állattartók védőszentjének tekintett Szent Vendel tiszteletére emelték. Ebben az évben épült fel a falu parókiája, és ekkortól önálló plébániaként működött a település.

A 19. századi Fekeden hagyományokban gazdag, virágzó hitélet képe tárul a szemünk elé, ahonnan hat papi és egy szerzetesi hivatás indult útjára. A 20. században újabb kincsekkel gyarapodott a templom, így 1947-ben egy Szűz Mária-oltárt helyeztek el Gregorics János világháborús fogadalmi ajándékként, és megcsodálhatjuk az Árpád-házi szentek szobrai is, ami megható gesztus a német anyanyelvű hívektől. A templom előterének nyugati falára 1952-ben a két világháború hősi halottainak névsora, a jobb oldalára pedig egy falfestmény került, amely a falura letekintő szenvedő Krisztust ábrázolta, mindkettő a túlélő elhurcoltak felajánlásából készült el. Számos kisebb javítást követően 1991-ben megújult a tető, majd 2010-ben megtörtént a templom teljes külső és részleges belső felújítása, a következő évben pedig a toronyóra kelt életre.

tőségekhez jött hozzá a szőlőművelés, ugyanis a 18. századtól kezdve kitűnő fehér- és vörösborok készültek a gazdák préházaiban, amit gyakran a szurdokban épült pincékben fogyasztottak el vidám összejövetelek alkalmával.

A hagyományos parasztfalu, Feked számára a 19. század valódi aranykorának számított, 1910-ben már 901 lakost írtak itt össze. Számptalan kitűnő iparos kínálta szolgáltatásait, és három vegyesbolt mellett vendéglátós és egy húsbolt is működött. A gyermekek a helyi iskolában pallérozódtak, a felnőtteket pedig a helyi olvasókör várta. A faluközösség példás módon összefogott, és a családok szinte minden szükséges dolgot megtermeltek, illetve előállítottak, amire szükségük volt. A felnőttek a saját maguk által szőtt ruhában jártak, a helyiek által készített pacskert és fapapucsot használták, a pécsváradi vásárokról szinte csak pipadohányt és egy-két apróságot kellett beszerezniük.

Az I. világháború és az azt követő események azonban megviselték a közösséget. A férfiak közül sokan nem tértek vissza a frontról, 1918–1921 között pedig Feked határfaluvá vált, és a szerb megszállási övezetbe került. A háborús veszteségek mellett az egykézés is pusztított, a gazdag fekediek nem vállaltak gyermeket, így már

A Stifolderfesztivál másnapján, május 31-én avatják fel Feked díszpolgárának, Habsburg Ottónak a bronzszobrát. Nyári Zsolt szobrászművésznek ez már a negyedik alkotása lesz a településen.

A magyar Habsburg: Ottó (1912–2011)

A magyar trónon négyszáz évig ülő Habsburgokra még ma is sokszor ellenérzésekkel gondol a magyar közvélemény. Kevesen tudják, de IV. Károly és felesége, Zita királyné már inkább magyarnak tartották magukat, és ebben a szellemben nevelték gyermekeiket is, köztük a legidősebbet, Ottót. Bár a dinasztia mindent elvesztett, a korán megözvegyült anya gondos nevelésben részesítette őket, Ottó 1935-ben Leuvenben diplomázott, és hét nyelven beszélt folyékonyan. Olvasottsága, világlátottsága a 20. század egyik megműveltebb politikuskává avatta.

A száműzetés évtizedei alatt sem tagadta a magyarság iránti vonzalmát, 1990 után pedig rendszeres vendége lett a hazai rendezvényeknek. 2007-ben Fekeden is járt, ahol a falu díszpolgárának választották. Halála után a végrendeletének megfelelően szíve a pannonhalmi apátság kriptájában nyugszik, ezzel pedig végleg hazatért az utolsó trónörökös.

1930-ban alig 800 fő élt a faluban. A második világhéges alatt a fekedei szegények közül is többen beléptek a Volksbundba, és sokakat besorozták a német hadseregbe. Talán a közeli tragédiát megérezve ajánlotta fel Mott Péter bíró a fekedei közösséget Jézus szíve oltalmába. Sajnos ez sem mentette meg a híveket a kitelepítések borzalmától, ami megtizedelte a lakosságot, az előzöttek helyére költöző idegenek pedig a közösséget rombolták. A megalázott és kismizett fekediek azonban nem adták fel, többen hazaszöktek, mások pedig szívós munkával visszaszerezték elkobzott vagyonukat.

A rendszerváltás hajnalán megszülető Fekedi Szülőföldünk Baráti Kör a német kisebbségi önkormányzattal és a falu vezetésével karöltve hatalmas energiával látott neki a település megújításának, és vállalkozásuk sikerrel járt. A közművesítés mellett hatvan épület homlokzatát újították fel közösen, ezáltal Feked a magyarországi német építészet gyöngyszeme lett. A fejlesztések mellett számos kulturális rendezvény is útjára indult, a Fekedi Esték az ismeretterjesztés fórumai, a falunap, a Weinfest és a Márton-napi búcsú az itt élők közös ünnepeinek számítanak, a pünkösöd utáni hétfőgén megrendezett Stifolder Fesztiválra pedig már messzi földről zarándokolnak ide a különleges ízek szerelmesei.

Az egykor virágzó parasztfalu mára a mecseki túrázók egyik kedvelt állomásává vált. A településen áthalad a Mecseket a Geresdi-dombsággal összekötő zöld jelzés, és a falu központjából két körtúra is indul. A zöld jelzést északi irányba követve négy kilométer után a bakancsos turisták elérhetik a népszerű Dél-dunántúli Kéktúra útvonalát. A Héthárs pihenő környéke kerékpározásra is alkalmas, a fekedei halastavat pedig már évek óta választják előszeretettel célállomásnak a megszállott pecások. Idén ötödik alkalommal ad otthont Feked a Tour de Pécs kerékpárverseny egyedi szakaszának megrendezéséhez. Az üresen álló, pusztulásnak indult egykori paplakot a helyiek turisztaszállóvá alakították. A falu központjában, gyönyörű környezetben található, jól felszerelt épületben 16 főt tudnak elszállásolni.

LEJEGYZETTE: DR. VARGA SZABOLCS

KÉPEK: MÜLLER NÁNDOR

FEKEDI BEMUTATKOZIK

Körseták a kőkeresztek mentén

Az elmúlt években több turisztikai fejlesztés is történt a településen. Az egyik az a **két irányított körtúra**, mely a Fekede határában álló kőkeresztekhez, feszületekhez vezet. A kék kör a Dél-Dunántúli Kéktúra útvonalához, a zöld kör pedig a településen is áthaladó zöld jelzéshez kapcsolódik. A két különböző hosszúságú túraútvonal érinti a település környékén felújított összes keresztet. Mindegyik kereszt mellett pihenőt alakítottak ki, és ismertető táblával látták el őket. Ezekről a helyekről gyönyörű a kilátás a Mecsekre, és igen szép rálátás esik a településre is. A körtúra az idősebb korosztálynak, de kisgyermekes családoknak is tökéletes kikapcsolódás lehet.

Stációk, meditációk – Szoborút Fekeden

A másik turisztikai színpont a pályázatból megvalósult alternatív sétaútvonal megépítése „**Stációk, meditációk – Szoborút Fekeden**” címmel. A 2014-ben elkészült 3,5 km hosszú túraútvonal mentén kortárs szobrászművészek alkotásai láthatók. A hét alkotásból álló szoborút állomásainál pihenőpadokat, asztalokat helyeztek ki. A település bejáratánál található az első, kezét ábrázoló szobor, mely egyfajta iránytűként felhívja az ide érkező vendégek figyelmét, hogy bizony érdemes e kis településre betérni, és ott akár hosszabb időt eltölteni. A szobrok valamikor a Kodály-központ előtt álltak, és a Baranya megyei Alkotótelepekkel kötött megállapodásnak köszönhetően 25 évre Fekede birtokába kerültek. Érdekes, hogy a szobrok napelmeles energiaforrásból éjjeli világítással lettek ellátva, így akár éjszakai sétára is indulhatnak a vendégek. Az alkotások Kuti László, Lelkes Márk, Nyári Zsolt, Székó Gábor és Szilágyi László szobrászművészek nevét fémjelzik.

Fulda öröksége, a stifolder

Ennek a gasztronómiai különlegességnek az eredete a svábok lakta településekre vezethető vissza. A sváb konyhakultúra ápolására indították útjára a fekedei Stifolder Fesztivált, ami immár hagyománnyá válva állít emléket a Fulda vidékéről érkezett ősöknek, akiknek köszönhető a stifolder.

A 6. Fekedi Stifolderfesztivál és Falunap programja

Május 29-én 14 órakor kezdetét veszi a benevezett stifolderek szakmai zsűrizése

Május 30.

- 10.30 Lovas felvonulás a Fő utcán
- 14.30 Bátor Zoltán motoros akrobata bemutatója a Fő u. 20. előtt
- 15.00 Véméni Német Nemzetiségi Fúvószenekar és a csoportok felvonulása a fesztiválsátorhoz
- 15.15 Ünnepi köszöntő
- 15.20 Fekeder Klumpenjäger Tánccsoport
- 15.40 Nemzetiségi Énekkar, Pilisborosjenő
- 16.00 Wunderkäfer Német Nemzetiségi Tánccsoport, Budaörs
- 16.15 Fekedi Vegyeskar
- 16.30 Szarkaláb Zenekar
- 16.55 Tanac Táncegyesület
- 17.15 Stifolder verseny eredményhirdetése, díjkiosztás
- 17.30 Vacsora
- 20.00-tól Utcabál a Diamant zenekarral
- 21.00 Tűzi-vízi játékok

A fesztiválsátor alatti programokkal egy időben a stifolder sátorban a benevezett stifolderek kóstolója és közönségzavazás.

A programok alatt folyamatosan elérhető a Mocorgó játszópark népi, ügyességi játékaival és különböző szórakozási lehetőségek.

